

ministre posebej na to opominjati. — Vážna sta bila dva predloga, katera je vložil v isti seji poslanec dr. Krek zastran preskrbljevanja delavcev za starost in onemoglost in pa zastran državnih diurnistov, ki naj bodo plačani kakor uradniki.

Kako se Spodnji Štajar pripravlja za Pruse.

(Dalje.)

Drugi urad, ki se tudi dovolj trudi, da bi nas prejel slej ponemčil, so sodišča. Čut za pravičnost in pa zdrava pamet pravita, da imam ona, kojima naj razsodim, izpraševati kakor tudi soditi v njunem jeziku. Kako morem in če dobiti o stvari pravo sliko, in kako moreta dotičnika vedeti, kaj se je razsodilo! Že sodnik, ki se poslužuje tolmača, ne more si nikdar biti svest, da je sodil pravično, kajti navadno se stvar, če se pripoveduje v drugem jeziku, pokaže nekoliko drugače; kaj pa naj pričakujemo o sodniku, ki obtoženca, tožnika in priče izprašuje v jeziku, ki je tuj, torej neznan ali onim ali njemu? In še več.

Kdor je kedaj imel pri sodišču opraviti, ali celo to smemo seči, komur se še možgani niso izsušili, in kdor še v svojem srcu hrani le iskrico pravičnosti, bode nam pritegnil, če trdimo, da se pravici more ugoditi le tedaj, če sodnik razume jezik onih, katerim ima soditi, natanko, v vseh njegovih finesah. Potemtakem je (izjem bo jako malo) za sodnika sposoben n. pr. v Lahih le rojen Lah, v Nemcih le rojen Nemec in v Slovencih le rojen Slovenec.

Kako pa je v tem oziru pri nas na Avstrijskem? Nemci imajo nemške sodnike, Lahi laške, Ogri ogerske in mi Slovenci — večinoma nemške, to se pravi, ali trdo nemške, ali pa take, ki slovenski ali le slabo znajo, ali govoriti in razumeti nočejo. Sodniki, ki so slovenščine zmožni popolnoma, in ki se je pri obravnavah s slovenskimi strankami tudi poslužujejo, so bele vrane. Naše ljudstvo to brezčlovečnost hudo čuti in je tudi že mnogokrat po svojih poslancih proseče ali obupno klicalo do pravosodnega ministra, toda do danesnjega dne bili so vsi klici zastoni. Zaradi lepšega so se izdajali ukazi, kakor oni dne 18. aprila 1882, št. 20.513 ex 1881, ki velevali, da se ima s slovenskimi strankami od prve besede do zadnje posloovati slovenski, naglašajoč, da je jezik slovenski v to svrhu popolnoma sposoben, ali oni dne 15. maja 1862, 20. oktobra 1866 in 5. septembra 1867, ki vsi trije ukazujejo, da se je za slovenske stranke posluževati slovenskih tiskovin, ali oni dne 10. januarja 1889, ki velevali, da se imajo pri vseh sodiščih, pri kojih je soditi v slovenščini, oskrbeti dvojezični uradni pečati in dvojezične uradne izveske; — ali kakor smo rekli, vse to le zaradi lepšega, za resnico do poštenega prava v Slovencih ministrom doslej ni bilo, kajti po takih ukazih so uradniki še vse huje nemčevali nego poprej, in na naše zopetne pritožbe se ne jednemu nepokornemu uradniku ni zakrivil niti las, da ne rečemo, da se mu je preziranje in zasramovanje slovenskega naroda štelo v zaslugo! In sedanjí pravosodni minister, grof Gleispach, se je celo osmelil, našega velepospovedanega poslanca, vlč. g. dr. Gregoreca, ko se je ta v državni zbornici pritožil, da gornjeradgonski okrajni sodnik ne rabi slovenskih tiskovin, radi tega javno imeti za norca, rekóč, da je omenjeni sodnik vsled te pritožbe umrl. To se vendar pravi, slovenskemu narodu pljuvati v obraz! Vlč. g. dr. Gregorec je ministru mirno in resno odgovoril, da je gornjeradgonski sodnik umrl, kakor priča mrtvaški list, vsled vnetja pljuč, ljudstvo slovensko pa nato reče, tudi mirno in resno: »Gospod grof! Siromaki smo; ali pod našimi hodnimi srajcami

bijejo srca, ki za pravičnost plantijo in trdno zaupajo v Onega, ki bo pravičen nam, pa tudi vam!»

Oglejmo si okrajna sodišča. Izmed sodnikov in svetovalcev, kojih je na Slovenskem Štajarskem 20, je Slovencev le 6, izmed 31 adjunktov 13. Slovence minister poriva na Nemško ali Kranjsko, semkaj pa nam pošilja Nemce in kranjske nemškutarje. Kje so naši domačini gg. Wenger, Klobučar, Vedernjak i. dr.? Zato pa v Celje vedno prihajajo mladi nemški juristi, da se tam pripravljajo za slovenska okrajna sodišča. Pravo mesto je Celje za to! Komu ni še v spominu od otvoritve Narodnega doma? Ali se je potem čuditi, da se n. pr. pri prestopkih protokol in sodba pišeta le pri dveh južnostajarskih sodiščih v slovenskem jeziku, kakor je to vlč. g. dr. Gregorec ministru očital! Za 6699 Slovencev, bivajočih v radgonskem, emureškem in arvežkem okraju pa še uredbe, koje smo navedli poprej, niti ne veljajo!

Kaj naj rečemo o okrožnem sodišču v Celju? Sodiščni okrog šteje 197.693 Slovencev in 11.122 Nemcev, ali bolje večidel nemškutarjev. In glejte! Izmed 15 sodnikov, ki jih ima to sodišče, je le eden jedin Slovenec, in ta je samo svetovalski tajnik; vsi drugi so ostro nemškega mišljenja in odločni pristasi nemške stranke. Obravnave se vrše skoro vsakokrat v nemškem jeziku, in če tudi stranke niti besedice nemški ne umejo. Ali se je potemtakem čuditi, da obsodba izpade včasih krivično? Jeden slučaj: Pred nekoliko leti je bil v Celju mladenič, ki ni znal čisto nič nemški, zaradi umora matere obsojen na vislice, ali od cesarja na dosmrtno ječo pomiloščen. Revez je sedel v Karlavi in Gradcu že pet let, nato pa se je pravi morilec sam oglasil. Kako se je ta proces vršil? Protokol v predpreiskavi je bil nemški, zatožba državnega pravika nemška, poduk zatožencu nemški, prašanja do porotnikov nemška, odgovori in odgovori nemški, prašanja nemška, odgovor porotnikov nemški, sklepni govor nemški, razsodba nemška, skratka vse nemško. Zatoženec je sedel na zatožni klopi več dnij in pol noči in od vsega, kar se je govorilo, ni razumel nič, tudi razsodbe ne. In ko so slednjič ljudje že odhajali, vzkliknil je strahom: »Kaj je z menoj?«, na kar mu predsednik slovenski odgovori: »Na gauge prideš«. Ali je to še cloveško, o pravičnosti niti ne govorimo! Ta slučaj je letos pripovedoval vlč. g. dr. Gregorec v državni zbornici, in celjsko okrožno sodišče si zoper njega resnico do danesnjega dne ni upalo ziniti niti besedice in tudi gospod minister ne.

Od novega leta naprej bode tudi v Mariboru okrožno sodišče in sicer za sodne okraje: Ormož, Št. Lenart, Ljutomer, Marenberg, Gornjo Radgono, Ptuj, Slovensko Bistrico, Maribor levi breg Drave in Maribor desni breg Drave. Sodni okraj je torej slovenski, novo imenovani uradniki pa so kakor v Celju večidel nemški.

Končajmo to prežalostno poglavje! Le to še hočemo kratko omeniti, kako je z uradnimi pečati in nadpisi. Na in v okrožnem sodišču v Celju je vse nemško, tudi pečat, izmed okrajnih sodišč dvojezične uradne izveske nima niti jedno, dvojezične uradne pečate pa pet sodišč. — Tako se torej meri nam Slovencem pravica in sicer od tiste strani, ki je v to poklicana, da jo narodom varuje. In zakaj? Ker stoji v velikem političnem načrtu zapisano: Slovenci se imajo ponemčiti, popruniti.

O socijalnem vprašanju.

(Iz govora dr. Krika na Gornjskem.)
(Konoc.)

Tu je izborni govornik povedal več krasnih primer, da so ljudje bolje spoznali razmerje med nižjim